

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	7
GİRİŞ.....	11
Abdullah Rıza Ergüven'in,	
a. Yaşam Hikâyesi.....	11
b. Sanatı.....	48
c. Üslubu.....	55
d. Türkü Sevgisi.....	58
I. AVANOS'TA ZAMAN ve MEKÂN	61
a. Mahalleler.....	61
b. Evler.....	62
c. Bağ ve Bahçeler.....	70
d. Kızılırmak.....	75
e. Değirmenler.....	84
f. Okul.....	87
g. Taş Köprü.....	87
h. İşlikler.....	89
II. AVANOS'TA KİŞİLER VE OLAYLAR	91
1. ABDULLAH RIZA ERGÜVEN'İN YAKIN AKRABALARI.....	93
Anne (Zeynep Hanım).....	93
Baba (Ali Rıza Efendi).....	114
Ağabey (Ahmet).....	122
Abla (Aniş).....	126

2. ABDULLAH RIZA ERGÜVEN'İN DİĞER	
AKRABALARI VE KOMŞULARI.....	127
Selma.....	127
Müslüme Hala.....	130
Hamide Aba.....	133
Gelin Fadime.....	133
Deli Bekir.....	134
Hamide.....	137
Dedelerin Yusuf Abi.....	137
Belediye Başkanı Hasan Efendi.....	138
Deli Etem.....	139
Rabia Teyze.....	141
Yanık.....	141
Miçavın Ahmet.....	142
Öksüz Ali.....	143
Şapkalı Muzaffer.....	144
Loğmen.....	145
Hafızağa.....	146
Nazlı.....	147
Feride.....	148

III. ABDULLAH RIZA ERGÜVEN'İN MEKTUPLARI	151
KAYNAKLAR.....	169

ÖN SÖZ

Abdullah Rıza Ergüven Türk Edebiyatının önemli şair ve yazarlarından. Avanos'ta doğmuş, büyümüş ve yetişmiştir. İlkokulu Avanos'ta, ortaokulu Nevşehir'de, liseyi Kayseri ve Yozgat'ta okumuştur.

Daha gençlik yıllarında yazmaya başlamış, nesir ve nazım tarzında pek çok eser vermiştir. Eserleri dönemin edebiyat ve sanat dergilerinde yayınlanmıştır. Özellikle devrin popüler edebiyat ve sanat dergisi Yedigün'de çıkan şiirleri sebebiyle Yedigün şairleri arasında anılmıştır. İstanbul'da Edebiyat Fakültesinde okurken Varlık dergisine de yazılar ve şiirler göndermiştir.

Avanos'u çok seven ve eserlerinde Avanos'a dair değerli bilgiler aktaran Abdullah Rıza, bugün doğduğu bu ilçede pek fazla bilinmemektedir. Özellikle gençler ve yeni nesil kendisini tanımamakta, kitaplarından hemen hiçbirini kütüphanelerde bulunmamaktadır.

Ergüven yaşadığı dönemde siyasi düşünceleri sebebiyle çok sıkıntı çektiği için Türkiye'den ayrılmış, İsveç'te yaşamaya başlamıştır. Abdullah Rıza, çektiği onca sıkıntıya rağmen Avanos'u ve Türkiye'yi çok sevmiştir. Yazılarında ve şiirlerinde Avanoslu ve Türk olmaktan gururla söz etmiştir. Mektuplarında yurt dışında davetli olarak gittiği sanat organizasyonlarında Türkiye'yi şerefle temsil ettiğinden bahsetmiştir. Ömrü boyunca Cumhuriyet Türkiye'si ve Atatürk aleyhine tek söz söylememiştir.

Avanos'a dair hazırladığımız bir kitap üzerinde çalışırken Abdullah Rıza'nın "*Yarınları Beklerken*" ve "*Yaşamak Uğruna*" adlı eserlerinde Avanos ile ilgili pek çok bilginin bulunduğunu gördük. Yazarın diğer eserlerinde de ailesi, kendisi ve Avanos hakkında dağınık olarak pek çok bilgi vardı. Ergüven, yaşamını anlatırken bir dönemin Avanos'undan ayrıntılarıyla bahsetmiş, Avanos'u, akrabalarını, komşularını, diğer Avanosluları konuşma havası içinde tasvir etmiştir. Sadece bu yönüyle bile sanatçının eserleri önem arz ediyordu. Bu sebeple Abdullah Rıza Ergüven'in Avanos hakkında yazdıklarını esas alan bu çalışmayı hazırlamaya karar verdik. Bu kitapta onun kaleminden çıkanları değiştirmeden, çok fazla ilave ve yorum yapmadan okuyucuyla buluşturmaya çalıştık. Böylece, Abdullah Rıza'nın kaleminden Avanos'un bir dönemine ışık tutacak, Avanos'un yakın tarihinin ve yazarın kendisinin yeni nesiller tarafından tanınmasına katkı sağlayacaktık. Ayrıca, Avanosluların Abdullah Rıza Ergüven'e olan vefa borcunu bir nebze de olsa ödemiş olacaktık.

Bu çalışmayı yaparken Abdullah Rıza Ergüven'in akrabalarına da ulaşmaya ve onlarda bulunan malzeme ve bilgileri görmeye çalıştık. Birinci derecede akrabaları olan kardeşleri vefat etmişti. Onların çocukları ve kuzenlerinden ulaşabildiklerimiz bize yardımcı oldular. Bizim için önemli bir kaynak da Abdullah Rıza'nın ikinci eşi olan İnger Ergüven'di. İnger Hanım'ın uzun yıllar birlikte yaşadığı Abdullah Rıza'nın ölümünden sonra İsveç'te yaşamını sürdürdüğünü biliyorduk. Yaşlılıktan dolayı sağlık sorunları vardı. Kulağı iyi duymadığı için telefonla konuşamıyor, bilgisayar kullanamıyordu. Kendisine mektup yazıp eşi hakkında bir kitap çalışması yaptığımızı belirterek yardım talep ettik. Bir süre sonra bir kartla birlikte Abdullah Rıza Ergüven'in on adet farklı mekânlarda çekilmiş fotoğrafını yolladı. İngilizce olan kısa mektup şöyle:

Sevgili Profesör Kılıç,

Ben İnger Ergüven, 80 yaşında yaşlı bir bayanım.

Şu anda İsveç'in güney batısında küçük bir köyde üç adet çiftlik evimin bir tanesinde yaşıyorum. Rıza zamanında Stockholm'ün dışında bir mahallede (banliyö) yaşadık. İki adet gölün arasında çok güzel bir konumu olan bir yerd.

Rıza, Türkolog olarak üniversitede hocaydı. Hocalığının yanında yetkililer Rıza'yı tercüman ve çevirmen olarak görevlendirdiler.

(Yaşadığım yere) en yakın büyük şehir olan Göteborg'a ziyaretimde büyük(harika) fotoğraf koleksiyonumuzdan bazı resimler kopyaladım.

Umarım hazırlanan kitabınız için faydalı olurlar.

Resimleri geri göndermeyin.

En içten dileklerimle...

02.09.2015

(Not: Rıza'nın sevgili köpeği Fino 14 yaşında ölmüştür.)

Abdullah Rıza, Avanos'u ve halkını çok sevmesine rağmen Avanoslular ona pek vefalı davranmamışlardır. Alaattin Mahallesi'nde bulunan ve eserlerinde geniş olarak bahsettiği evi yıkılmış, perişan haldedir. Pek çok medeni ülkede yapıldığı gibi o bina korunabilir, müze haline getirilebilir ya da eserlerinin sergilendiği, sanatının tartışıldığı bir sanat evi olabilir.

Ölümünden sonra İsveç'te bulunan şahsi eşyaları, resimleri, mektupları ve kitaplarının Avanos'a getirilerek bir Kültür Evi kurulması girişimi de idari ve mali gerekçelerin ardına sığınarak gerçekleştirilememiştir. Yine İstanbul'da Aşıyan'da Tevfik Fikret'in yanına gömülme isteği, ekonomik sebeplerle gerçekleşmemiştir. Aynı sebeplerle

İsveç'ten Ankara'ya kadar getirilen cenazesi Avanos'a değil Ankara Karşıyaka Mezarlığı'na, kız kardeşinin yanına defnedilmiştir. Oysa onun cenazesinin bu çok sevdiği topraklarda olması gerekirdi.

Bir başka vefasızlık örneği de adını taşıyan Abdullah Rıza Ergüven Sokağı'nın, Avanos Belediyesi'nin aldığı bir kararla Alaattin Keykubat Caddesi olarak değiştirilmesidir.

Abdullah Rıza Ergüven döneminin önemli sanatçılarından. Türk Edebiyatına ve düşünce hayatına önemli katkılar sağlamasına rağmen eserleri üzerine akademik düzeyde araştırma ve inceleme yapılmamıştır. "*Abdullah Rıza Ergüven'in Kaleminden Avanos*" yazar hakkında hazırlanan ilk müstakil eserdir. Okuyucunun katkısıyla bu çalışma ileride daha iyi bir noktaya gelecektir. Bu çalışmanın akademik dünyanın da dikkatini çekip sanatçı hakkında akademik düzeyde çalışmalar yapılacağına inanıyoruz.

Bu eserin hazırlanmasında başta eşim Mehmet Kılıç ve Sayın Muharrem Gürdal olmak üzere pek çok hemşehrîmizin katkısı oldu. Verdikleri bilgi ve destek için hepsine müteşekkirim.

Ekim 2015 / Nevşehir